

ПАМ'ЯТКА

щодо порядку отримання викривачем безоплатної вторинної правової допомоги

I. Право викривача на безоплатну вторинну правову допомогу

Викривачі перебувають під захистом держави. Для захисту викривач може користуватися всіма видами правової допомоги, передбаченої Законом України «Про безоплатну правову допомогу», або залучити адвоката самостійно (ч. 1 та ч. 3 ст. 53 Закону).

Викривач має право на безоплатну правову допомогу у зв'язку із захистом прав викривача (п. 5 ч. 2 статті 53³ Закону).

Вищевказані норми Закону кореспондуються з Законом України «Про безоплатну правову допомогу», яким визначено, що викривач у зв'язку з повідомленням ним інформації про корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення має право на безоплатну вторинну правову допомогу (п. 14 ч. 1 ст. 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу»).

Безоплатна вторинна правова допомога включає такі види правових послуг (ч. 2 ст. 13 Закону України «Про безоплатну правову допомогу»):

- 1) захист від обвинувачення;
- 2) здійснення представництва інтересів у судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами;
- 3) складення документів процесуального характеру.

II. Реалізація права викривача на безоплатну вторинну правову допомогу

Звернення про надання одного з видів правових послуг, передбачених ч. 2 ст. 13 Закону України «Про безоплатну правову допомогу», подаються особами, які досягли повноліття, до Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги або до територіального органу юстиції за місцем фактичного проживання таких осіб (ч. 1 ст. 18 Закону України «Про безоплатну правову допомогу»).

Разом із зверненням про надання безоплатної вторинної правової допомоги особа або законний представник особи повинні подати документи, що підтверджують належність особи або осіб, стосовно яких звертається законний представник, до однієї з вразливих категорій осіб, передбачених ч. 1 ст. 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» (ч. 4 ст. 18 Закону України «Про безоплатну правову допомогу»).

Враховуючи наведене, викривачу для реалізації права на безоплатну вторинну правову допомогу до центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги необхідно подати відповідне звернення разом з документами, що підтверджують здійснення ним повідомлення про можливі

факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону.

Такими документами можуть бути, зокрема:

1) копія відповіді органу (закладу, установи, організації або юридичної особи) на повідомлення (заяву, скаргу тощо) викривача;

2) копія листа органу (установи) про результати попередньої перевірки за повідомленням викривача про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону;

3) копія повідомлення Національному агентству про початок досудового розслідування за участю викривача;

4) копія повідомлення Національному агентству про участь викривача у справі про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією;

5) витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань, до якого внесені відомості про заявника (викривача) у справі про корупційний злочин;

6) інші документи, видані уповноваженими органами, які підтверджують, що особа є викривачем у зв'язку із повідомленням нею інформації про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону.

ПАМ'ЯТКА

щодо шляхів врегулювання конфлікту інтересів

Конфлікт інтересів - суперечність між приватними майновими, немайновими інтересами особи чи близьких їй осіб та її службовими повноваженнями, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи не вчинення дій під час виконання наданих їй службових повноважень.

Потенційний - наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень.

Реальний - суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень.

Під **приватним інтересом** слід розуміти будь-який майновий чи немайновий інтерес особи, у тому числі зумовлений особистими, сімейними, дружніми чи іншими позаслужбовими стосунками з фізичними чи юридичними особами, у тому числі ті, що виникають у зв'язку з членством або діяльністю в громадських, політичних, релігійних чи інших організаціях.

Приховування особою наявного приватного інтересу вже розцінюється як порушення службової дисципліни і потребує вжиття відповідних заходів щодо запобігання корупції.

Наявність конфлікту інтересів не обов'язково призводить до фактів корупції, однак істотно підвищує ризик вчинення корупційних діянь та є по суті їх передумовою.

Конфлікт інтересів може мати місце не лише тоді, коли зазначена суперечність вже фактично вплинула на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень (вчинення або невчинення дій), а й тоді, коли вона потенційно може вплинути на них.

Приватний інтерес

Майновий інтерес – інтерес щодо збереження або збільшення обсягу, якості нерухомого та рухомого майна особи чи близьких їй осіб

Немайновий інтерес – інтерес, спрямований на задоволення особистих фізичних (біологічних), духовних, моральних, культурних, соціальних чи інших нематеріальних потреб особи чи близьких їй осіб

Близькі особи

Особи, які:

спільно
проживають

+

пов'язані
спільним
побутом

+

мають взаємні
права та
обов'язки

Особи, які
спільно
проживають,
але не
перебувають
у шлюбі

чоловік/дружина
батько/мати, вітчим/мачуха
син/дочка, пасинок/падчерка
рідний брат/рідна сестра
дід/баба
прадід/прабаба
внук/внучка
правнук/правнучка
зять/невістка
тесть/теща, свекор/свекруха
усиновлювач/усиновлений
опікун/піклувальник
особа, яка перебуває під
опікою/піклуванням

Шляхи врегулювання конфлікту інтересів

Конфлікт інтересів, який має
тимчасовий (разовий)
характер

Особисто
службовцем
шляхом:

- усунення ним обставин виникнення конфлікту інтересів;
- письмового повідомлення безпосереднього керівника про виникнення конфлікту інтересів;
- відмови (самовідводу) від участі у прийнятті рішення.

Керівником, у
випадку отримання
ним інформації про
наявність у
підлеглому конфлікту
інтересів, шляхом:

- проведення службового розслідування;
- прийняття рішення щодо особистого виконання керівником службового завдання;
- доручення виконання відповідного службового завдання іншій посадовій особі;
- заборони підлеглому брати участь у засіданні колегіального органу, на якому розглядаються питання, пов'язані зі змістом конфлікту інтересів

Конфлікт інтересів, який має
постійний (тривалий)
характер

Керівником, у випадку
отримання ним
інформації про наявність
у підлеглому конфлікту
інтересів, шляхом

- позбавлення приватного інтересу, з приводу якого виник конфлікт інтересів;
- усунення службовця від прийняття рішення (участі в прийнятті рішення) або вчинення дій в умовах конфлікту інтересів;
- обмеження доступу особи до інформації;
- перегляду обсягу службових повноважень особи;
- забезпечення зовнішнього контролю за прийняттям особою рішення або вчинення дій в умовах конфлікту інтересів;
- переведення службовця на іншу посаду або його звільнення із займаної посади.

**Врегулювання
конфлікту
інтересів,
який має
постійний
(тривалий)
характер**

Позбавлення приватного інтересу має виключати будь-яку можливість його приховування. Тому не можуть вважатися позбавленими приватного інтересу дії щодо розлучення з подружжям, а також заяви, у тому числі публічні, про розірвання особистих, дружніх чи інших стосунків з іншими особами.

Службовець має письмово повідомити про спосіб позбавлення приватного інтересу безпосереднього керівника й уповноважений підрозділу з питань запобігання та виявлення корупції (уповноважену особу) з наданням підтверджуючих документів безпосередньому керівнику.

Усунення особи від виконання завдання, вчинення дій, прийняття рішення або участі в його прийнятті використовується за умови можливості залучення до прийняття такого рішення або вчинення відповідних дій інших службовців. Цей захід здійснюється за рішенням керівника органу або відповідного структурного підрозділу, в якому працює службовець.

Обмеження доступу особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування до певної інформації здійснюється за рішенням керівника органу або відповідного структурного підрозділу, в якому працює особа, у випадку, якщо конфлікт інтересів пов'язаний з таким доступом та має постійний характер, а також за можливості продовження належного виконання особою повноважень на посаді за умови такого обмеження і можливості доручення роботи з відповідною інформацією іншому працівнику органу, підприємства, установи, організації.

Перегляд обсягу службових повноважень особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування здійснюється за рішенням керівника органу або відповідного структурного підрозділу, в якому працює особа, у разі, якщо конфлікт інтересів у її діяльності має постійний характер, пов'язаний з конкретним повноваженням особи, а також за можливості продовження належного виконання нею службових завдань у разі такого перегляду і можливості наділення відповідними повноваженнями іншого працівника.

Службові повноваження здійснюються особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування під зовнішнім контролем у разі, якщо усунення особи від виконання завдання, вчинення дій, прийняття рішення чи участі в його прийнятті в умовах реального чи потенційного конфлікту інтересів, обмеження її доступу до інформації чи перегляду її повноважень є неможливим та відсутні підстави для її переведення на іншу посаду або звільнення.

Зовнішній контроль здійснюється в таких формах:

- перевірка працівником, визначеним керівником органу, стану та результатів виконання особою завдання, вчинення нею дій, змісту рішень чи проєктів рішень, що приймаються або розробляються особою або відповідним колегіальним органом з питань, пов'язаних із предметом конфлікту інтересів;
- виконання особою завдання, вчинення нею дій, розгляд справ, підготовка та прийняття нею рішень у присутності визначеного керівником органу працівника.

У рішеннях про здійснення зовнішнього контролю визначаються форма контролю, уповноважений на проведення контролю працівник, а також обов'язки особи у зв'язку із застосуванням зовнішнього контролю за виконанням нею відповідного завдання, вчиненням нею дій чи прийняття рішень.

Переведення, звільнення особи відбувається у випадку коли конфлікт інтересів має постійний характер і не може бути вирішений шляхом усунення такої особи від виконання завдання, вчинення дій, прийняття рішення чи участі в його прийнятті, обмеження її доступу до інформації, перегляду її повноважень та функцій, позбавлення приватного інтересу та за наявності вакантної посади, яка за своїми характеристиками відповідає особистим та професійним якостям особи.

Якщо переведення службовця на іншу посаду є неможливим і конфлікт інтересів не може бути врегульований в інший спосіб, то службовець звільнюється із займаної посади.

Зазначені процедури переведення і звільнення здійснюються за рішенням органу чи посадової особи, які уповноважені приймати рішення про призначення службовців на посади. У цьому разі звільнення відбувається за участю тих органів і посадових осіб, які брали участь у його призначенні.

**Особи,
уповноважені на
виконання
функцій
держави або
місцевого
самоврядування
зобов'язані
(ст. 28 Закону
України «Про
запобігання
корупції»):**

Вживати заходів щодо недопущення будь-якої можливості виникнення реального, потенційного конфлікту інтересів.

Повідомляти не пізніше наступного робочого дня з моменту, коли особа дізналася чи повинна була дізнатися про наявність у неї реального чи потенційного конфлікту інтересів безпосереднього керівника, а у випадку перебування особи на посаді, яка не передбачає наявності у неї безпосереднього керівника, або в колегіальному органі - Національне агентство чи інший визначений законом орган або колегіальний орган, під час виконання повноважень у якому виник конфлікт інтересів, відповідно.

Не вчиняти дій та не приймати рішень в умовах реального конфлікту інтересів.

Вжити заходів щодо врегулювання реального чи потенційного конфлікту інтересів.

Порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів та невжиття заходів щодо протидії корупції відносяться до адміністративних правопорушень пов'язаних з корупцією

У разі невиконання вимог антикорупційного законодавства щодо повідомлення про конфлікт інтересів настає відповідальність за корупційне правопорушення, передбачена ст. 172⁷ КУпАП, а саме:

Неповідомлення особою у встановлених законом випадках та порядку про наявність у неї реального конфлікту інтересів, тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Вчинення дій чи прийняття рішень в умовах реального конфлікту інтересів тягнуть за собою накладення штрафу від двохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян

У разі невжиття заходів щодо протидії корупції настає відповідальність за корупційне правопорушення, передбачена ст. 172⁹ КУпАП, а саме:

Невжиття передбачених законом заходів посадовою чи службовою особою органу державної влади у разі виявлення корупційного правопорушення, тягне за собою накладення штрафу від ста двадцяти п'яти до двохсот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян

ПАМ'ЯТКА щодо правового статусу, прав та гарантій захисту викривача

Викривач – особа, яка повідомила про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції», вчинених іншою особою, якщо така інформація стала їй відома у зв'язку з її діяльністю, проходженням нею служби чи навчання.

Важливо!

- ✓ викривач – це фізична особа (громадянин України, іноземець, особа без громадянства), яка має переконання, що інформація є достовірною;
- ✓ повідомлення викривача має містити інформацію про факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції», тобто такі фактичні дані, що підтверджують можливе вчинення правопорушення та можуть бути перевірені (зокрема, це відомості про: *обставини правопорушення, місце і час його вчинення, особу, яка його вчинила*, тощо);
- ✓ інформація стала відома викривачу у зв'язку з його трудовою, професійною, господарською, громадською, науковою діяльністю, проходженням служби чи навчання, участю у передбачених законодавством процедурах, які є обов'язковими для початку такої діяльності, проходження служби чи навчання¹.

Викривач має наступні права:

- ✓ бути повідомленим про його права та обов'язки;
- ✓ на отримання інформації про стан та результати розгляду;
- ✓ подавати докази, давати пояснення, свідчення або відмовитися їх давати;
- ✓ на безоплатну правову допомогу у зв'язку із захистом прав викривача;
- ✓ на відшкодування витрат у зв'язку із захистом прав викривачів, витрат на адвоката та судовий збір;
- ✓ на конфіденційність та анонімність;
- ✓ на забезпечення безпеки щодо себе та близьких осіб, майна та житла у разі загрози життю і здоров'ю або на відмову від таких заходів;
- ✓ на винагороду;
- ✓ на отримання психологічної допомоги;
- ✓ на звільнення від юридичної відповідальності у визначених випадках.

Викривач має наступні гарантії:

¹ Більш детально правовий статус викривача визначено у Роз'ясненнях Національного агентства від 23.06.2020 № 5 «Щодо правового статусу викривача», від 26.10.2020 № 10 «Щодо правового статусу викривача у кримінальному провадженні», від 09.12.2020 № 11 «Щодо правового статусу викривача у провадженні про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією».

Захист трудових прав викривача

- Заборона звільнення чи примушення до звільнення, притягнення до дисциплінарної відповідальності, інших негативних заходів впливу (переведення, атестація, зміна умов праці, відмова у призначенні на вищу посаду, зменшення заробітної плати тощо) або загрози таких заходів впливу у зв'язку з повідомленням про корупцію

Виплата заробітку за час вимушеного прогулу та грошових компенсацій за порушення його трудових прав

Викривач може звернутися за захистом своїх прав до:

Уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи) з питань запобігання та виявлення корупції в установі

для забезпечення захисту від застосування негативних заходів впливу з боку керівника або роботодавця

Національного агентства з питань запобігання корупції

для забезпечення правового та іншого захисту, перевірки дотримання законодавства з питань захисту викривачів, внесення приписів з вимогою про усунення порушень трудових та інших прав викривача і притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні їхніх прав, у зв'язку з такими повідомленнями

Правоохоронних органів

для захисту життя, житла, здоров'я та майна

Центрів безоплатної правової допомоги

для отримання безоплатної вторинної правової допомоги

Суду

для захисту своїх прав і свобод

ПАМ'ЯТКА **щодо етичної поведінки**

Основним принципом діяльності працівників має бути добросовісність, тобто їх дії мають бути спрямовані на захист публічних інтересів та відмову від превалювання приватного інтересу під час здійснення наданих повноважень.

Працівники установи зобов'язані:

- ✓ неухильно дотримуватись загальновизнаних етичних норм поведінки, бути ввічливими у стосунках з громадянами, керівниками, колегами і підлеглими як під час виконання своїх службових повноважень, так і в повсякденному житті;
- ✓ діяти виключно в інтересах держави, територіальної громади, установи, яку вони представляють;
- ✓ виконувати службові повноваження та професійні обов'язки, рішення та доручення органів і осіб, яким вони підпорядковані, підзвітні або підконтрольні, сумлінно, компетентно, вчасно, результативно і відповідально;
- ✓ не допускати зловживань та неефективного використання власності держави, територіальної громади, установи;
- ✓ діяти неупереджено, незважаючи на приватні інтереси, особисте ставлення до будь-яких осіб, на свої політичні погляди, ідеологічні, релігійні або інші особисті погляди чи переконання;
- ✓ дотримуватись політичної нейтральності, уникати демонстрації у будь-якому вигляді власних політичних переконань або поглядів;
- ✓ утримуватись від виконання рішень чи доручень керівництва установи, якщо вони суперечать закону;
- ✓ не вчиняти і не брати участі у вчиненні корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення;
- ✓ невідкладно інформувати керівника установи, посадову особу, відповідальну за запобігання корупції в установі, про можливі випадки корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення;
- ✓ вживати заходів щодо недопущення виникнення та врегулювання реального, потенційного конфлікту інтересів.

Працівникам установи заборонено:

- ✓ використовувати свої службові повноваження або своє становище та пов'язані з цим можливості з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб, у тому числі використовувати будь-яке державне чи комунальне майно або кошти в приватних інтересах;
- ✓ розголошувати або використовувати в інший спосіб конфіденційну та іншу інформацію з обмеженим доступом, що стала відома у зв'язку з виконанням своїх службових повноважень та професійних обов'язків;

✓ використовувати службові повноваження в інтересах політичних партій чи їх осередків або окремих політиків.

ПАМ'ЯТКА
щодо розгляду повідомлень про можливі факти корупційних або
пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень
Закону України «Про запобігання корупції»

Викривач може самостійно обрати, через які канали подати повідомлення: внутрішні, регулярні чи зовнішні.

Важливо:

- ✓ викривач може подати повідомлення як із зазначенням авторства, так і анонімно;
- ✓ якщо повідомлення викривача не містить фактичних даних, які можуть бути перевірені, викривача інформують про залишення його повідомлення без розгляду.

Порядок (процедура) розгляду повідомлень в установі

Викривач подав повідомлення із зазначенням авторства	Викривач подав повідомлення без зазначення авторства (анонімно)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ якщо розгляд повідомлення не належить до компетенції установи – про це установа інформує викривача у 3-денний строк ➤ якщо повідомлення містить факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень – установа упродовж 24 год письмово повідомляє спецсуб'єкта (прокуратуру, НПУ, НАЗК, НАБУ) ➤ якщо повідомлення стосується дій або бездіяльності керівника установи – повідомлення у 3-денний строк без попередньої перевірки надсилається до НАЗК 	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ попередня перевірка викладеної у зверненні інформації – до 10 робочих днів, про її результати викривача інформують у 3-денний строк ✓ після попередньої перевірки приймається рішення про: <ul style="list-style-type: none"> – призначення проведення перевірки або розслідування – до 30 (45) днів – передачу упродовж 24 год матеріалів до органу досудового розслідування у разі виявлення ознак кримінального правопорушення – передачу упродовж 24 год матеріалів до органу дізнання у разі 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ перевірка викладеної у повідомленні інформації – 15 (30) днів ✓ у разі підтвердження викладеної у повідомленні інформації керівник установи вживає заходів щодо: <ul style="list-style-type: none"> – припинення порушення – усунення наслідків – притягнення винних осіб до дисциплінарної відповідальності – письмового повідомлення упродовж 24 год спецсуб'єкта (прокуратуру, НПУ, НАЗК, НАБУ) ✓ у разі непідтвердження викладеної у повідомленні інформації – розгляд припиняється

<p>виявлення ознак кримінального проступку</p> <ul style="list-style-type: none"> – закриття провадження у разі не підтвердження фактів ✓ після проведення перевірки або розслідування керівник приймає рішення про: <ul style="list-style-type: none"> – усунення порушення – здійснення заходів щодо відновлення порушених прав та інтересів – притягнення винних осіб до дисциплінарної відповідальності – передачу упродовж 24 год матеріалів до органу досудового розслідування у разі виявлення ознак кримінального правопорушення – письмове повідомлення упродовж 24 год спецсуб'єкта (прокуратуру, НПУ, НАЗК, НАБУ) 	
<p>➤ інформування викривача про кінцеві результати розгляду повідомлення</p>	

Викривач має право отримувати інформацію про стан та результати розгляду його повідомлення. Для цього він подає заяву до установи, а установа протягом 5 днів після отримання заяви надає запитувану інформацію.